

The Role of Ethical Virtues in **Ayn Rand's Ethical Egoism**

Raham Sharaf ¹

Article info	Abstract
DOI: 10.30470/ER. 2024.2012364.1254	<p>As one of the contemporary theorists in ethical egoism, Ayn Rand confirms that despite the differences between her thought and that of Aristotle, she is influenced by the latter in developing her moral theory. It seems that the role of moral virtues in human happiness is one of the topics of Rand's moral theory, under the influence of Aristotelian thought. Although Rand's moral theory is totally self-egoistic and, as such, far different from Aristotle's moral point of view, like Aristotle and his commentators, she also mentions moral virtues as factors that play an important role in achieving the ultimate goal of ethics from her point of view. The aim of this research is to explain the moral virtues in Rand's moral theory in detail, to analyze the role of these virtues in the formation of egoistic human personality from her point of view, and finally to examine and evaluate her viewpoint. For this purpose, we will first introduce her interpretation of the theory of ethical egoism, and then we will examine the role of moral virtues in this theory.</p> <p>Keywords: Moral egoism, Moral virtues, Happiness, Rationalism, Personality.</p>
Review Article	
Submission History Received: 30/09/2023 Revised: 09/11/2023 Accepted: 04/02/2024 Published: 05/04/2024	
Conflict of Interests The authors declare no conflict of interest.	
Funding/Support This research has not received any financial support from funding organizations.	
Extracted from the thesis This article is not extracted from dissertation.	

1. Associate Professor, Department of Philosophy, University of Zanjan, Zanjan, Iran,
 Rahamsharaf@gmail.ir.

Introduction

It seems that the role of moral virtues in human happiness is one of the topics of Rand's moral theory, under the influence of Aristotelian thought. Although Rand's moral theory is totally self-egoistic and, as such, far different from Aristotle's moral point of view, like Aristotle and his commentators, she also mentions moral virtues as factors that play an important role in achieving the ultimate goal of ethics from her point of view. The aim of this research is to explain the moral virtues in Rand's moral theory in detail, to analyze the role of these virtues in the formation of egoistic human personality from her point of view, and finally to examine and evaluate her viewpoint. For this purpose, we will first introduce her interpretation of the theory of ethical egoism, and then we will examine the role of moral virtues in this theory. According to the purpose of the research, our main question is that of the nature of moral virtues according to Rand. The proposed hypothesis is that due to the egoistic nature of Rand's moral theory, moral virtues are purely egoistic in her opinion and, hence, are ultimately a tool for self-centered living. Therefore, it seems that the intrinsic value of moral virtues is unacceptable to her. A second question is meant to investigate the role of moral virtues in developing a self-centered lifestyle. The respective hypothesis is that because Rand, like Aristotle, considers virtues to be the fundamental characteristics of personality, the realization of a self-centered life as she envisions will not be possible without adorning these virtues. In other words, with her, genuine egoism is that which has an egoistic nature and character, and the realization of this goal is possible only through achieving egoistic virtues. Regarding Ayn Rand's ethical egoism, several works have been published in Persian, but the author's observations indicate that the present article is the first to examine the role of moral virtues in Rand's ethical egoism. Also, in order to maintain the originality of the research, attempt was made to use the original sources of Ayn Rand and her commentators.

Introducing Moral Virtues

According to Rand, virtue is an action through which moral values are obtained and maintained. For virtues not to be the ultimate end in Rand's intellectual system distinguishes her from Plato and Aristotle because according to Plato and Aristotle, virtues have intrinsic and essential value and are not just a means to achieve another goodness. It is true that Aristotle, unlike Plato, considers virtue to be a necessary and not just sufficient condition for happiness, and that, at the same time, he believes that external goods such as wealth and good friends also have a great impact on a person's achievement of happiness, but he, like Plato, accepts the value of moral virtues. From this point of view, there is a noticeable difference between Aristotle and Rand, because the value of virtues in Rand's moral theory is completely instrumental rooted in the role, they play in meeting the egoistic needs of a person. In fact, because, according to Rand, human life is the most fundamental value that can be realized and

preserved through the use of reason, and, on the other hand, the duty of reason is to achieve knowledge that is consistent with reality, the final step to preserve and flourish life is to act on the basis of knowledge and rationality and it is that here the issue of moral virtues is raised.

Main Moral Virtues

In expounding her moral system, Rand mentions seven moral virtues as follows: rationality, fruitfulness or production, pride, independence, justice, honesty or correctness and integrity or honor. In the book *Atlas Shrugged*, she mentions three basic values that help realize the basic value of life and are also the origin of moral virtues. In this book, she talks about the virtue of rationality as the origin of other moral virtues. In other words, in this book, the virtue of rationality is at the top of the pyramid of virtues, and other virtues will be placed along it. In almost all of Rand's works, when talking about the main virtues, rationality is either the main virtue or the one that is considered as one of the main virtues. Rand's approach to moral virtues in the *Virtue of Selfishness* is slightly different from her approach in *Atlas Shrugged*. Of course, in the final analysis, it will be clear that the difference in the approaches in these two books is superficial. In this book, Rand mentions three basic values in order to preserve the value of life. These values include: reason, purpose and self-respect. After presenting these values, Rand mentions three main virtues corresponding to each of them. The first virtue is rationality, which corresponds to the value of reason. The second main virtue is fruitfulness or fertility, which corresponds to the value of the goal. The third moral virtue is pride, which corresponds to the value of self-respect. Although Rand mentions the virtue of rationality as the main virtue in the book, in the division of virtues, it seems that she places the three virtues of rationality, fruitfulness, and self-esteem next to each other. Also, Rand places the moral virtues of independence, justice, honesty and honor below and along with the virtue of rationality.

Conclusion

In the final analysis, it should be said that based on the main structure of Rand's moral system (centering on reason as the main means of preserving life) and considering the fact that she herself mentions the originality of the virtue of rationality exclusively in the *Virtue of Selfishness*, the virtue of rationality is at the top of the pyramid of virtues in her ethical system, and other virtues are formed based on it. Therefore, although in the *Virtue of Selfishness*, rationality is first mentioned alongside the two virtues of fruitfulness and self-esteem, the analysis that Rand brings up immediately after this division shows the primacy of rationality and its priority over the other two virtues.

References

- Aristotle. (2004). *Nicomachean Ethics*. Edited by Roger Crisp. New York: Cambridge University Press.
- Beranden, Nathaniel. (1992). *The Power of Self-Esteem*. United States: Health Communications.
- Bernstein, Andrew. (1984). *Objectivism in One Lesson: An Introduction to the Philosophy of Ayn Rand*. United States: Hamilton Book.
- Branden, Nathaniel. (1985). *Honoring The Self*. Los Angeles: Bantam Book.
- Branden, Nathaniel. (1994). *The Six Pillars of Self-Esteem*. United States and Canada: A Bantam Book.
- Graham, Gordon. (2004). *Eight Theories of Ethics*. USA and Canada: Routledge.
- Harriman, David. (1999). *Journals of Ayn Rand*. New York: A Plume Book.
- May, Hope. (2010). *Aristotle's Ethics*. New York: Continuum.
- Peikoff, Leonard. (1993). *Objectivism: The Philosophy of Ayn Rand*. New York: Penguin Group.
- Rachels, James. (1998). *The Elements of Moral Philosophy*. New York: McGraw-Hill.
- Rand, Ayn. (1961). *For The New Intellectual*. New York: A Signet Book.
- Rand, Ayn. (1964a). *The Objectivist Ethics*. New York: A Signet Book.
- Rand, Ayn. (1964b). *Atlas Shrugged*. New York: Penguin Group.
- Rand, Ayn. (1964c). *The Argument from Intimidation*. New York: A Signet Book.
- Rand, Ayn. (1964d). *The Virtue of Selfishness*. New York: A Signet Book.
- Rand, Ayn. (1984). *Philosophy: Who Needs It*. New York: A Signet Book.
- Rand, Ayn. (1990). *The Voice of Reason Essays in Objectivist Thought*. New York: A Meridian Book.
- Shafer, Robert. (2010). *Egoism*. Stanford Encyclopedia of Philosophy.
- Smith, Tara. (2006). *Ayn Rand Normative Ethics*. United States: Cambridge University Press.

تأملات اخلاقی

دوره پنجم، شماره اول (پیاپی ۱۷)، بهار ۱۴۰۳، صفحات ۳۱-۵۱.

شاپا الکترونیکی: ۱۱۵۹-۲۷۱۷ / شاپا چاپی: ۴۸۱۰-۲۶۷۶

<https://jer.znu.ac.ir>

تأملات اخلاقی

نشریه علمی دانشگاه زنجان

نقش فضایل اخلاقی در خودگرایی اخلاقی آین رند

رهام شرف^۱

چکیده

آین رند یکی از نظریه پردازان خودگرایی اخلاقی در دوران معاصر است. با وجود اختلافات میان اندیشه او و ارسطو، وی بر این مسئله اعتراف دارد که در نظریه اخلاقی اش متأثر از ارسطوست. به نظر می آید یکی از مباحث نظریه اخلاقی رند که متأثر از اندیشه ارسطویی است، نقش فضایل اخلاقی در سعادت انسان باشد. گرچه نظریه اخلاقی رند به طور کامل خودگرایانه است و از این حیث با دیدگاه اخلاقی ارسطو فاصله دارد، اما او نیز مانند ارسطو از فضائل اخلاقی ای یاد می کند که نقش مهمی در دستیابی به غایت نهایی اخلاق از منظر او دارند. هدف این پژوهش آن است که ضمن تبیین دقیق فضائل اخلاقی در نظریه اخلاقی رند، به تحلیل نقش آنها در شکل گیری شخصیت انسان خودگرا از نظر او پرداخته و در نهایت دیدگاهش را مورد بررسی و ارزیابی قرار دهد. به همین منظور ابتدا به معرفی تفسیر آین رند از نظریه خودگرایی اخلاقی پرداخته شده و سپس نقش فضائل اخلاقی در این نظریه مورد بررسی قرار گرفته است.

واژگان کلیدی: خودگرایی اخلاقی، فضایل اخلاقی، سعادت، عقل گرایی، شخصیت.

اطلاعات مقاله

DOI:

10.30470/ER.2024.2012364.1254

مقاله مروری

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۰۸

تاریخ اصلاح: ۱۴۰۲/۰۸/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۱۵

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۱/۱۷

حمایت مالی و تعارض منافع

مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

استخراج

این مقاله مستخرج از پایان نامه نیست.

۱. دانشیار فلسفه دانشگاه زنجان، زنجان، ایران، Rahamsharaf@gmail.ir

مقدمه

خودگرایی اخلاقی یکی از مهم‌ترین دیدگاه‌ها در حوزه اخلاق هنجاری است. مطالعه و بررسی آثار «آین رند» ما را به این نتیجه می‌رساند که وی یکی از قوی‌ترین تفسیرها را در دوران جدید مطرح کرده است. جیمز ریچلز، یکی از فیلسوفان اخلاق معاصر، معتقد است فلسفه اخلاق رند در زمانه خودش به شدت مورد توجه بوده و هم‌اکنون نیز فیلسوفان زیادی به آن می‌پردازند. از نظر او در میان فیلسوفان قرن بیستم، دیدگاه اخلاقی رند بیشترین قربت را با خودگرایی اخلاقی دارد (Rachels, 1998, p. 8). اهمیت خودگرایی اخلاقی مطرح‌شده توسط رند آنچنان است که فیلسوف مهمی همچون لویس پویمان در دو کتاب خود با عنوان زندگی اخلاقی^۱ و اخلاق، کشف درست و نادرست^۲ به تبیین، بررسی و نقد خودگرایی اخلاقی رند پرداخته است؛ اما مسئله مهمی که در این پژوهش مورد توجه است، نقش فضایل اخلاقی در خودگرایی رند است. وی در آثار مختلف خود فهرستی از فضایل را ارائه می‌دهد که زمینه‌ای به‌طور کامل خودگرایانه دارند. از نظر رند بدون این فضایل امکان زندگی خودگرایانه به سیاقی که خود او معتقد است، وجود ندارد.

با توجه به اهمیت بنیادین فضایل در خودگرایی اخلاقی آین رند، در این پژوهش بر آنیم تا ضمن معرفی و تبیین این فضایل به تحلیل و بررسی آن‌ها پرداخته و دلیل اهمیتشان در نظریه اخلاقی رند را منقح‌سازیم. بر همین مبنا پرسش اصلی نوشتار پیش رو، پرسش از ماهیت فضایل اخلاقی از نظر رند است. فرضیه ما این است که با توجه به خودگرایانه بودن نظریه اخلاقی رند، فضایل اخلاقی نیز از نظر او ماهیتی کاملاً خودگرایانه داشته و در نهایت ابزاری برای زیست خودمحور هستند. بنابراین به نظر می‌آید ذاتی بودن ارزش فضایل اخلاقی از نظر رند مطرود است؛ پرسش دوم ما در خصوص نقش فضایل اخلاقی در زندگی خودگرایانه است. فرض ما این است که چون رند نیز مانند ارسطو فضایل را ویژگی‌های بنیادین شخصیت می‌داند، تحقق زیست خودمحورانه آنچنان که مد نظر اوست، بدون آراستگی به این فضایل میسر نخواهد بود؛ به تعبیر دیگر به نظر می‌آید از نظر رند، خودگرایی اصیل، آن خودگرایی است که منش و شخصیتی خودگرایانه داشته باشد و تحقق این مهم تنها از طریق دستیابی به فضایل خودگرایانه امکان‌پذیر است. در رابطه با خودگرایی اخلاقی آین رند چند اثر به زبان فارسی منتشر شده، اما بر اساس جستجوی نویسنده نوشتار حاضر اولین پژوهشی است که به بررسی نقش فضایل اخلاقی در خودگرایی اخلاقی رند می‌پردازد؛ البته پژوهش‌هایی به زبان انگلیسی در باب نظریه اخلاقی رند انجام شده است، اما هیچ‌یک از آن‌ها به نحو انحصاری مسئله فضایل و رذایل اخلاقی از نظر او را مورد بررسی قرار نداده‌اند. در جهت حفظ اصالت پژوهش تلاش کرده‌ایم از منابع اصلی آین رند و شارحان او استفاده کنیم. پیش از بیان فهرست فضایل اخلاقی مورد نظر رند لازم است تعریف و تفسیر منحصر به فرد او از خودگرایی اخلاقی را بیان کنیم.

۱. تفسیر رند از خودگرایی اخلاقی

از منظر خودگرایی اخلاقی، هر فرد باید تنها به دنبال افزایش خیر و خوشبختی خودش باشد (Graham, 2004, p. 20). گرچه از نظر مدافعان این نظریه هدف اصلی اخلاق، محافظت از خود است، اما در این خصوص که محافظت از خود و اولویت دادن خود بر دیگری چگونه باید انجام شود با یکدیگر اختلاف نظر دارند (Shafer, 2010). در این میان تعریف رند از نظریه خودگرایی اخلاقی و چگونگی عمل کردن بر مبنای خیر فردی پیوند عمیقی با جایگاه عقلانیت در نظام فکری او دارد.

رند معتقد است به کار بردن مفهوم ارزش فقط در مورد موجودات زنده معنا دار است و با توجه به اینکه مهم‌ترین عنصر در موجودات زنده را «حیات»^۱ آن‌ها می‌داند، او این مقوله را به عنوان معیار اصلی تعیین ارزش معرفی می‌کند. از نظر او موجودات زنده در عمل با گزینه‌ها و بدیل‌های گوناگونی روبه‌رو هستند و وجود این بدیل‌هاست که تحقق مفهوم ارزش را امکان‌پذیر می‌سازند. مهم‌ترین دوراهی پیش روی موجود زنده، دوراهی مرگ یا زندگی است که او باید از میان آن‌ها یکی را انتخاب کند (Rand, 1964a, p. 12). بنابراین در نظام فکری رند، تنها چیزی که ارزش فی‌نفسه دارد و به عنوان امری غایی مورد توجه قرار می‌گیرد، حیات موجود زنده است و امور دیگر چنانچه در راستای حیات موجود زنده باشند، ارزشمند هستند و ارزش آن‌ها عرضی است. در نظام اخلاقی رند سلسله‌مراتبی از ارزش‌های اخلاقی وجود دارد که ارزش‌های رده‌پایین‌تر، ارزشمندی و اعتبار خودشان را از ارزش‌های رده‌بالا تر گرفته و در رأس هرم ارزش‌ها، حیات موجود زنده به عنوان بنیادی‌ترین ارزش قرار دارد. در نتیجه، ارزش‌هایی مثل علم، شغل‌های صنعتی یا تولیدی، عشق و ... تنها از این جهت ارزشمندند که به تحقق حیات خود موجود زنده کمک می‌کنند (Bernstein, 1984, p. 68). به طور دقیق، به همین دلیل است که در نظام اخلاقی رند چنانچه هیچ سود و منفعتی از توجه و کمک به دیگران برای ما و حفظ حیاطمان حاصل نشود، این کمک کردن محلی از اعراب نداشته و وجه اخلاقی ندارد.

از نظر رند، طبیعت حیوان و گیاه ابزارهای لازم برای حیات و همچنین روش‌های مناسب برای حفاظت از حیات را به طور خودکار در اختیار آن‌ها قرار داده است و این موجودات زنده به طور جبری، تنها بر اساس طبیعت و سرشت خود عمل می‌کنند؛ البته ابزارها و روش‌های از پیش تعیین‌شده در حیوان و گیاه، محدودیت‌هایی دارند که همین محدودیت‌ها می‌تواند منجر به نابودی آن‌ها شود. به عنوان نمونه، ممکن است یک حیوان از وسط جاده گذر کند و در اثر برخورد با اتوموبیلی جان خود را از دست بدهد؛ چراکه ابزار شناختی و طبیعت وی، درکی کافی از شرایط مذکور و چگونگی حفظ حیات در آن شرایط را به او نمی‌دهد؛ اما در هر صورت تا جایی که توانمندی‌های زیستی حیوان و گیاه به آن‌ها اجازه دهند، عملی خلاف زندگی و حیات خود انجام نمی‌دهند (Hariman, 1999, p. 216). این مسئله به طور ضمنی بیانگر این نکته است که دستگاه شناختی حیوان و گیاه، کاستی‌های جدی دارد و در بهترین حالت خود نیز ممکن است نتواند به حفظ حیات آن‌ها کمک کند. مسئله این است که حیوان حتی اگر بخواهد هم نمی‌تواند توانمندی‌های ذاتی و غریزی خودش را در حفظ حیاتش نادیده گرفته و عملی در تقابل با امور ذاتی و غریزی‌اش انجام دهد. از نظر رند، پیچیده‌ترین موجود زنده، انسان است. وی تلاش می‌کند تا با بررسی دقیق سرشت و ماهیت

انسان، حدود و ثغور ارزش‌های اخلاقی را در عالم انسانی مشخص کند.

رند دو درجه از شعور را مطرح کرد که در میان حیوانات وجود دارد و این دو مرتبه در انسان و حیوان مشترک است. مرتبه اول، حس و مرتبه دوم، ادراک است؛ اما سومین و در عین حال عالی‌ترین مرتبه شعور مفهوم‌سازی است. این مرتبه از شعور مختص انسان است و در حیوانات وجود ندارد. مرحله حسی شعور به‌طور خودکار انجام می‌گیرد؛ همچنین ادغام و متحد شدن مواد به‌دست‌آمده از حواس در قالب ادراکات، فرآیندی خودکار است؛ اما ادغام ادراکات در قالب مفاهیم و اندیشه‌ها، فرآیندی انتخابی است. رند فرآیند متحد‌ساختن ادراک در قالب مفاهیم را انتزاع یا تفکر^۱ می‌نامد. این فرآیند، فرآیندی غریزی یا غیراختیاری نیست؛ البته آدمی می‌تواند تفکر کردن را انتخاب کند یا آن را کنار بگذارد اما نمی‌تواند از نتایج این انتخاب فرار کند (Rand, 1961, p. 11). رند عقلانی‌زیستن را صورتی موفقیت‌آمیز از زندگی انسان دانسته و معتقد است در صورت نادیده‌گرفته‌شدن تفکر توسط انسان، حیات او به مخاطره خواهد افتاد (Branden, 1985, pp. 12-13). از نظر رند چون عقل انسان تنها وسیله مناسب برای تشخیص امور و ارزش‌های همسو با حیات وی است، هر عمل و امری که بر مبنای داوری عقلانی مناسب باشد، خوب، و هر امر و عملی که از نظرگاه عقلی نامناسب و در جهت تخریب حیات باشد، بد است. این نکته مهم‌ترین و کلیدی‌ترین مسئله در نظام اخلاقی رند است (Rand, 1964a, pp. 19-20). بنابراین به باور او، نظام اخلاقی صحیح نظامی است که بر اساس عقلانیت بنا شده و ارزش‌های اخلاقی و اهداف مندرج در آن، به‌وسیله عقل مشخص شده‌باشند.

رند در نهایت، اخلاق را مختص انسان دانسته و بر این باور است که این مقوله در تمام جنبه‌های حیات آدمی کاربرد دارد که این جنبه‌ها شامل: شخصیت انسان، اعمال او، ارزش‌ها و ارتباطات او با موجودات دیگر می‌شود (Rand, 1984, p. 12).

با توجه به مطالب پیشین، این نتیجه حاصل می‌شود که مطرح‌شدن حیات فردی به منزله معیار اصلی ارزش‌های اخلاقی از سوی رند، او خود فردی را محور اخلاق دانسته و از سوی دیگر با توجه به تأکید وی بر نقش بنیادی عقل انسان در محافظت از حیات فردی، مدافع نوعی خودگرایی عقلانی^۲ است.

از طرفی، رند همواره دیدگاه‌های اخلاقی دیگرگرا را که خیر جمعی را مقدم بر خیر فردی می‌دانند، محکوم می‌کند و معتقد است دیگرگرایی کاملاً برخلاف عقلانیت است (Rand, 1990, p. 16)؛ البته رند نقش عواطف و امیال فردی در محافظت از خود و سعادت فردی را مورد توجه قرار می‌دهد، اما او بر این باور است که این عواطف و امیال تنها در صورتی می‌توانند به حفظ حیات فردی و شکوفایی آن کمک کنند که تحت حاکمیت عقل انسان قرار گیرند. واضح است که عقل‌گرایی رند همان‌طور که خود او نیز بیان می‌کند متأثر از ارسطوست، اما همانگونه که در ادامه بیان خواهد شد نتیجه‌ای که او از این عقل‌گرایی در حوزه اخلاق می‌گیرد، با ارسطو متفاوت است.

۲. معرفی فضایل اخلاقی

بر اساس نظریه اخلاقی رند، هدف اصلی اخلاق راهنمایی انسان‌ها برای دستیابی به شادکامی فردی است. از نظر او خودخواهی انگیزه اصلی برای اخلاقی‌بودن و غایت نهایی است. رند معتقد است برای تحقق این هدف لازم است فرد خودخواه، فضایی را در خود بپروراند (Smith, 2006, p. 48). از دیدگاه اخلاقی او اینچنین برمی‌آید که انسان خودخواه تنها در صورتی می‌تواند به شرایط گوناگون اخلاقی و مقولات مختلف (مقولاتی چون کمک به دیگران، رفتار اجتماعی یا حقوق فردی) واکنش مناسب نشان دهد که فضایل اخلاقی را در خود بپروراند.

فضیلت از نظر رند عبارت است از عملی که از طریق آن، ارزش‌های اخلاقی به دست می‌آیند و حفظ می‌شوند (Rand, 1964d, p. 21). وی در رمان اطلس شانه بالا انداخت^۱ در بخش سخنرانی گالت، فضیلت را به‌عنوان امری توصیف می‌کند که ریشه در شناخت واقعی و عینی انسان دارد؛ اما این تعریف کامل نیست، چراکه از نظر او، فضیلت با نوعی عمل مرتبط است. زمانی فرد، فضیلت‌مند خواهد بود که بر اساس شناخت عینی که به دست آورده عمل کند (Peikoff, 1993, pp. 250-251). تارا اسمیت^۲ معتقد است، نظریه رند درباره فضایل اخلاقی تفاوتی محسوس با نظریه‌های متعارف اخلاق فضیلت دارد. از نظر اسمیت، در نظریه‌های مرسوم، فضیلت به‌عنوان ویژگی و کیفیت شخصیت افراد، مورد ملاحظه قرار می‌گیرد؛ در حالی که فضیلت در نظام اخلاقی رند بیش از هر چیز با شناخت واقعی عینی و عمل کردن بر مبنای آن مرتبط است؛ البته اسمیت در ادامه متذکر می‌شود که نظریه رند درباره فضایل آنچنان که در بدو امر به نظر می‌آید، از نظریات متعارف درباره فضایل اخلاقی متمایز نیست. به تعبیر دیگر، تأکید رند بر عملی‌بودن فضیلت، باعث این تفاوت شده است. از نظر اسمیت، فضایل در نظام اخلاقی رند، اصل و غایت نیستند بلکه وسیله‌ای برای دستیابی به غایت اخلاق هستند (Smith, 2006, p. 48). در تحلیل این مطلب باید گفت، غایت نبودن فضایل در نظام فکری رند، او را از افلاطون و ارسطو متمایز می‌کند، چراکه از نظر افلاطون و ارسطو، فضایل، ارزش ذاتی داشته و تنها ابزاری برای رسیدن به خیر دیگری نیستند. درست است که ارسطو برخلاف افلاطون، فضیلت را تنها شرط لازم و نه کافی برای سعادت می‌داند و در عین حال معتقد است خیرهای خارجی‌ای همچون ثروت و دوستان خوب نیز تأثیر زیادی در دستیابی انسان به سعادت دارند، اما او نیز همانند افلاطون، ذاتی‌بودن ارزش فضایل اخلاقی را می‌پذیرد. از این منظر، اختلافی محسوس میان ارسطو و رند وجود دارد، زیرا ارزش فضایل در نظریه اخلاقی رند کاملاً ابزاری بوده و به نقشی بازمی‌گردد که آن‌ها در تأمین نیازهای خودگرایانه آدمی دارند. در واقع چون از نظر رند، حیات انسان بنیادی‌ترین ارزشی است که تحقق و حفظ آن از طریق به‌کارگیری عقل امکان‌پذیر است و از طرفی وظیفه عقل، دستیابی به شناخت منطبق با واقعیت است، گام نهایی برای حفظ و شکوفایی حیات، عمل بر اساس شناخت عقلانی بوده و در اینجا مسأله فضایل اخلاقی مطرح می‌شود.

از سوی دیگر از نظر نگارنده و بر اساس تبعاتی که در آثار رند صورت گرفته است، تفسیر اسمیت از جایگاه فضایل در نظریه

1. Atlas Shrugged

2. Tara A. Smith (فیلسوف آمریکایی)

اخلاقی چالش‌انگیز است؛ زیرا به نظر می‌آید در نظریه‌های اخلاق فضیلت متعارف، از جمله ارسطو نیز همانند رند، بر عمل کردن بر مبنای شناخت عقلانی تأکید می‌شود و از منظر آن‌ها این مسئله نه تنها تعارضی با اینکه فضایل، ویژگی‌های شخصیت هستند ندارد، بلکه مکمل آن است.

ارسطو در کتاب اخلاقی خود با عنوان اخلاق نیکوماخوس، مسئله چستی سعادت انسان را به‌عنوان بنیادی‌ترین مسأله اخلاق بررسی می‌کند (May, 2010, p.1). او به‌صراحت این مسئله را تأیید می‌کند که دستیابی به سعادت مبتنی بر نوعی عمل بوده که از نظر او عملکرد نفس انسان مطابق با فضیلت است (Aristotle, 2004, pp.18-22). از سوی دیگر به نظر می‌آید رند نیز به‌طور ضمنی این مسئله را پذیرفته که فضایل اخلاقی ویژگی‌های منش انسان خودخواه هستند، اما شاید چون روند آراستگی به این فضایل را تشریح نکرده اینگونه به نظر می‌آید که فهم او از فضایل اخلاقی از این نظر با دیدگاه‌های اخلاقی فضیلت‌محور مرسوم تفاوت دارد.

پس از تعریف فضیلت اخلاقی از نظر رند، ضروری است فضایل را در نظریه اخلاقی او مشخص کنیم. رند در تبیین نظام اخلاقی خود از هفت فضیلت اخلاقی نام می‌برد که عبارتند از: عقلانیت^۱، ثمربخشی^۲ یا تولیدگری، غرور^۳، استقلال^۴، عدالت^۵، صداقت^۶ یا درستی و یکپارچگی یا شرافت^۷. وی در کتاب اطلس شانه بالا انداخت از سه ارزش بنیادی یاد می‌کند که به تحقق ارزش بنیادی حیات کمک می‌کنند و منشأ فضایل اخلاقی هستند. او در این کتاب از فضیلت عقلانیت به‌عنوان منشأ سایر فضایل اخلاقی سخن می‌گوید. به تعبیر دیگر در این کتاب فضیلت عقلانیت در رأس هرم فضایل قرار دارد و سایر فضایل در طول آن قرار خواهند گرفت (Rand, 1964b, pp. 921-3). تقریباً در تمامی آثار رند وقتی از فضایل اصلی سخن به میان می‌آید، عقلانیت، یا اصلی‌ترین فضیلت است یا آنکه به‌عنوان یکی از فضایل اصلی در نظر گرفته می‌شود. رویکرد رند به فضایل اخلاقی در کتاب فضیلت خودخواهی اندکی با رویکرد وی در اطلس شانه بالا انداخت متفاوت است؛ البته در تحلیل نهایی مشخص خواهد شد تفاوت رویکردها در این دو کتاب ظاهری است. رند در این کتاب نیز از سه ارزش بنیادی در راستای حفظ ارزش حیات یاد می‌کند. این ارزش‌ها عبارتند از: عقل^۸، هدف^۹ و احترام به خود^{۱۰}. رند پس از طرح این ارزش‌ها از سه فضیلت اصلی متناظر با هر یک از آن‌ها یاد می‌کند. اولین فضیلت، عقلانیت است که متناظر با ارزش عقل است؛ فضیلت اصلی دوم، ثمربخشی یا باروری است که با ارزش هدف متناظر است؛ سومین فضیلت اخلاقی، غرور^{۱۱} است که متناظر با ارزش احترام به خود است. گرچه رند در این

1. Rationality
2. Productiveness
3. Pride
4. Independence
5. Justice
6. Honesty
7. Integrity
8. Reason
9. Purpose
10. Self-Esteem
11. Pride

کتاب نیز فضیلت عقلانیت را به عنوان فضیلت اصلی تلقی می‌کند اما در تقسیم‌بندی فضایل، به نظر می‌آید سه فضیلت عقلانیت، ثمربخشی و غرور را در عرض یکدیگر قرار می‌دهد. رند در این کتاب، فضایل اخلاقی استقلال، عدالت، صداقت و شرافت را ذیل و در طول فضیلت عقلانیت قرار می‌دهد (Rand, 1964d, pp. 21-2). در تحلیل نهایی باید گفت، بر اساس ساختار اصلی نظام اخلاقی رند (محوریت عقل به عنوان اصلی‌ترین وسیله حفظ حیات) و همچنین با توجه به این که خود او در کتاب فضیلت خودخواهی از اصلی بودن فضیلت عقلانیت به طور انحصاری یاد می‌کند، فضیلت عقلانیت در نظام اخلاقی رند در رأس هرم فضایل قرار دارد و سایر فضایل بر اساس آن شکل می‌گیرند. بنابراین گرچه در کتاب فضیلت خودخواهی، ابتدا عقلانیت در کنار دو فضیلت ثمربخشی و عزت نفس مطرح می‌شود، اما تحلیلی که رند بلافاصله پس از این تقسیم‌بندی می‌آورد، نمایانگر اصلی بودن عقلانیت و تقدم آن بر دو فضیلت دیگر است.

مسئله مهم و شایان توجه این است که فضایل اخلاقی مذکور، ارتباطی تنگ‌بند با یکدیگر دارند. از نظر «پیکف»، هیچ‌یک از فضایل اخلاقی که رند به آن‌ها اشاره می‌کند، نمی‌تواند جدای از فضایل دیگر وجود داشته باشد. به تعبیر دیگر، امکان ندارد فردی یک یا چند مورد از این فضایل را داشته باشد، در حالی که فاقد برخی دیگر است (Peikoff, 1993, p. 250). این مسئله یادآور نگرش «رواقیان» نسبت به فضایل اخلاقی است؛ چراکه آنان نیز معتقد بودند ممکن نیست یک یا چند فضیلت اخلاقی در انسان وجود داشته باشد و قانون «همه یا هیچ» بر این فضایل حاکم است؛ اما به نظر می‌رسد این مطلب با پدیدارشناسی اخلاق متعارض باشد چراکه ما نیز افرادی را می‌شناسیم که برخی فضایل را دارند، حال آنکه فاقد سایر فضایل هستند. در تبیین پدیدارشناسی اخلاق و در دفاع از دیدگاه رند و رواقیان در باب فضایل باید گفت، مسئله این است که در موارد متعدد ممکن است فقدان فضیلتی اخلاقی در یک انسان موجب شود سایر فضایل او نیز تحت الشعاع قرار گرفته و چه بسا کمرنگ شود. برای مثال ممکن است فردی راستگو که به فضیلت صداقت آراسته است به دلیل وجود رذیلت حسد یا تکبر در نفسش به جایی برسد که از مسیر صداقت خارج شده و به سمت دروغ‌گویی سوق داده شود. به نظر می‌آید این مسئله که رند و رواقیان بر وجود اجتماع فضایل تأکید دارند بیشتر ناظر بر حفظ فضایل اخلاقی است؛ به این معنا که آنان نیز می‌پذیرند پدیدارشناسی اخلاق، وجود برخی فضایل در یک فرد در عین فقدان بعضی دیگر را تأیید می‌کند، اما معتقدند اگر همه فضایل در چنین فردی وجود نداشته باشد، به تدریج سایر فضایل او نیز تحت تأثیر قرار گرفته و در بسیاری از موارد از بین می‌روند.

پس از تعریف فضیلت از نظر رند و بیان تعداد فضایل و سلسله‌مراتب آن‌ها در نظام اخلاقی وی، باید به تشریح هر یک از فضایل اخلاقی یادشده بپردازیم؛ اما با توجه به اهمیت خاص ارزش احترام به خود در سیستم اخلاقی خودگرایانه رند و با توجه به این که در طول این نوشتار سخنی از این ارزش بنیادی به میان نیامد، ضروری می‌نماید تا در این قسمت به تشریح آن بپردازیم.

رند علاوه بر کتاب فضیلت خودخواهی و کتاب اطلس شانه بالا انداخت، در کتاب‌های دیگر خود از احترام به خود با عنوان ارزشی بنیادی یاد می‌کند. وی در بسیاری از آثارش به گونه‌ای از احترام به خود یاد می‌کند که گویا بنیادی‌ترین ارزش است. از نظر او یکی از مهم‌ترین علت‌های این بحران، فقدان احترام به خود در بشر معاصر است (Rand, 1961, pp. 7-8). از نظر رند

مهم‌ترین مؤلفه ارزش احترام به خود، اعتماد به نیروی تفکر و در عین حال پرهیز از تخریب خود و قربانی کردن خود برای دیگران است (Rand, 1964b, pp. 922-923)؛ اما یکی از مهم‌ترین مفسران رند که ارتباط نزدیکی با وی داشته است، ناتانیل برندن^۱ نام دارد که تحلیلی خوب از مقوله احترام به خود ارائه داده است (Branden, 1992, p. 94). او تلاش کرد تا احترام به خود را به‌عنوان امری مؤثر در حوزه روان‌شناسی^۲ مورد بررسی قرار دهد (Branden, 1985, p. 3).

برندن تحلیلی از علت نیاز انسان‌ها به مقوله «احترام به خود» ارائه می‌دهد که عمیقاً ریشه در فلسفه رند دارد. وی معتقد است علت نیاز آدمی به مقوله احترام به خود، به دو واقعیت بنیادی بازمی‌گردد. اولین مسئله این است که زنده‌ماندن انسان، وابستگی عمیقی به استفاده درست وی از عقل دارد. به تعبیر دیگر، زندگی و خوشبختی ما با توانایی ما برای تفکر گره خورده است. مسأله دوم این است که تفکر، فرآیندی نیست که به‌طور خودکار در انسان عمل کند و در شکل‌گیری آن، انتخاب انسان و پذیرفتن مسئولیت شخصی این انتخاب دخیل است. از نظر وی، انسانی که به خود احترام می‌گذارد، تفکرکردن و عقلانی‌زیستن را به‌عنوان راهکار اصلی برای خوشبختی و حفظ حیات خود برمی‌گزیند (Branden, 19994, pp. 29-30). برندن در برخی آثار خود تلاش می‌کند تا مقوله احترام به خود را از طریق نسبت‌دادن این مقوله به «اعتماد به نفس»^۳ توضیح دهد. از نظر وی، فردی که از اعتماد به نفس بالا برخوردار است، بر اساس واقعیت قضاوت کرده و برای خودش ارزش قائل است. چنین فردی خود را دوست‌داشتنی می‌داند و به‌همین دلیل برای خودش احترام قائل است (Branden, 1985, p. 4). وی در کتاب قدرت احترام به خود^۴ از کاربرد مقوله احترام به خود در عرصه عمل سخن می‌گوید. برندن معتقد است برخورداری از ارزش احترام به خود، آدمی را در حل مشکلاتی که در طول زندگی با آن‌ها مواجه است توانا می‌سازد. برندن در این کتاب به آن دسته از تحقیقات میدانی اشاره می‌کند که نشان می‌دهند احترام به خود، در یادگیری مهارت‌های جدید، خلاقیت^۵، مواجهه با مشکلات و داشتن ارتباط درست و دوستانه با انسان‌های دیگر نقش مهمی دارد (Branden, 1992, pp. 77-78). به‌طور مشخص، ارزش احترام به خود ریشه عمیقی در تفکر خودگرایانه رند دارد و بر مبنای دو محور اصلی محافظت از حیات خود و عقلانیت بنیان نهاده شده است. این ارزش در فلسفه رند ارزشی خاص و منحصر به فرد بوده و بیانگر چکیده‌ای از فضایل اخلاقی مورد نظر اوست.

در ادامه به معرفی فضایل اخلاقی اصلی بر اساس دیدگاه رند خواهیم پرداخت.

۱-۲. فضیلت عقلانیت

عقلانیت در نظام اخلاقی رند بنیادی‌ترین فضیلت و ریشه تمام فضایل اخلاقی است. عقلانیت به‌معنای شناخت و پذیرش عقل به‌عنوان تنها سرچشمه شناخت و تنها راهنمای انسان برای به‌دست‌آوردن ارزش‌ها و عمل کردن است. فردی که از این فضیلت برخوردار است، تعهد کامل به واقعیت دارد و تنها شناختی را تأیید می‌کند که به‌وسیله عقل و بر اساس واقعیت به‌دست آمده باشد

1. Nathaniel Beranden
2. Psychology
3. Self-Confidence
4. The Power of Self-Esteem
5. Creation

(Rand, 1964a, p. 22). وجود فضیلت عقلانیت در هر انسانی موجب می‌شود تا هیچ‌چیز برای او مهم‌تر از واقعیت نباشد. چنین شخصی هرگز تصمیم‌های متناقض نگرفته و امور دینی یا عواطف را معیار تصمیم‌گیری‌های خود قرار نمی‌دهد (Peikoff, 1993, p. 221). در تحلیل این مطلب باید گفت او نیز همانند بیشتر فیلسوفان اخلاق، پیش از ورود به این حوزه، مبانی نظری و دیدگاه مابعدالطبیعی خود را بیان کرده و این نظرگاه مابعدالطبیعی، نقش بنیادینی در شکل‌گیری نظام اخلاقی او دارد. از آنجا که رند وجود خدا را رد می‌کند و اعتقاد به آن را غیرعقلانی می‌داند، او بر این باور است که اخلاق دینی نیز قابل پذیرش نبوده و دخالت باورهای دینی در اخلاق، عقلانیت اخلاقی را مضمحل کرده و در نهایت پایه‌های اخلاق را سست می‌کند.

از نظر اسمیث، چون در نظام اخلاقی رند، حیات و شادی اساسی‌ترین ارزش‌های انسانی هستند و عقل انسان ابزار اصلی حفظ آن‌هاست، لازم است انسان، تفکر را انتخاب کرده و بر اساس واقعیت عمل کند که این همان فضیلت عقلانیت است (Smith, 2006, pp. 56-57). بنابراین چون فضیلت عقلانیت، محوری‌ترین نقش را در تحقق اصلی‌ترین ارزش انسانی بازی می‌کند، پس مهم‌ترین فضیلت اخلاقی نیز به‌شمار می‌آید. از این منظر می‌توان گفت فضیلت عقلانیت فی‌نفسه ارزشمند نیست، چراکه اگر انسان ابزار دیگری برای محافظت از حیات خود داشت، یا اینکه همانند حیوانات به‌طور خودکار از حیاتش محافظت می‌کرد، این فضیلت جایگاهی در نظام اخلاقی رند نداشت.

۲-۲. فضیلت استقلال

استقلال عبارت است از این که فرد در زندگی، تنها بر اساس داوری‌های عقلانی و منطبق با واقع خود عمل کرده و مسئولیت این داوری‌ها را بپذیرد (Rand, 1964a, p. 22). فردی که از فضیلت استقلال بهره‌مند است، در مواجهه با هر موضوعی نظر سایر مردم درباره آن موضوع را از واقعیت عینی تمیز داده و در نهایت، واقعیت را معیار عمل قرار می‌دهد. انسان مستقل، از این مسئله آگاه است که باورهای مردم درباره مسائل گوناگون، معیار شناخت و به‌دست‌آوردن ارزش نیست؛ به‌همین دلیل از تکیه‌کردن بر آن‌ها خودداری می‌کند (Smith, 2006, p. 108). در مقابل فرد مستقل، انسانی قرار دارد که شعور انسان‌های دیگر را در مرتبه بالاتر از واقعیت قرار می‌دهد و آن‌ها را به‌عنوان سرچشمه ارزش‌ها مورد ملاحظه قرار می‌دهد. چنین انسانی مسئولیت داوری‌های خود درباره مسائل گوناگون را نمی‌پذیرد (Rand, 1964c, pp. 136-137).

در واقع، چنین فردی به خودش و توانمندی‌های عقلانی خود (که شرط تحقق هویت فردی هستند) توجه ندارد. در تحلیل این مطلب باید گفت که از نظر رند، فضیلت استقلال، ناقض ارتباط و تعامل انسان‌ها با یکدیگر نیست؛ زیرا بر اساس مبانی فکری او، انسان‌ها در ارتباطات خود با یکدیگر می‌توانند از معرفت، که محصول تفکرات فردی است، بهره‌مند شوند. در حقیقت، تفکر امری فردی است اما معرفت که محصول آن است می‌تواند مورد استفاده همه قرار گیرد. در این میان، انسانی که هیچ تفکری نمی‌کند و تنها از محصول اندیشه‌های دیگران استفاده می‌کند، اصالت نداشته و مصرف‌کننده‌ای بیش نیست.

مسئله اصلی این است که آدمی سرچشمه ارزش‌ها و احترام به خود را در دیگران نبیند. انسان نباید دیگران را به‌عنوان معیار دستیابی به شادکامی در نظر بگیرد. ممکن است فردی به این نتیجه برسد که انسانی دیگر برای او ارزشی محوری دارد، به گونه‌ای

که می‌تواند بسیاری از ارزش‌های خود را قربانی او کند. از نظر رند چنانچه این نتیجه بر اساس عقلانیت به دست آمده باشد، فرد مذکور همچنان از فضیلت استقلال بهره‌مند است؛ زیرا بر اساس داوری عقلانی خود به این نتیجه رسیده که علاقه او به فردی دیگر، شادی را برای او به ارمغان خواهد آورد. از طرف دیگر اگر فردی به دلیل جایگاه اجتماعی خود مورد احترام مردم است، می‌تواند از این مسئله لذت ببرد اما نباید سرچشمه احترام به خودش را در تأیید و احترام دیگران ببیند (Peikoff, 1993, p. 252). در تحلیل این مطلب باید گفت، به نظر می‌آید مستقل از نتایج اخلاقی مثبت فضیلت استقلال، این فضیلت نقش مثبتی در سلامت روان و بالارفتن عزت نفس نیز داشته باشد. در تحلیل فضیلت استقلال باید گفت که اگر بخواهیم نگاهی واقع‌بینانه به ماهیت انسان داشته باشیم، آدمی در جامعه زندگی می‌کند و بخش مهمی از هویت خود را نیز از دیگران می‌گیرد. نیاز به احترام و تأیید دیگران امری طبیعی بوده و عاقلانه نیست که از فردی بخواهیم نسبت به این مسئله بی‌تفاوت باشد؛ اما آنچه رند بر آن تأکید می‌کند این است که نباید تنها به دلیل جلب احترام و تأیید دیگران، تصمیم‌گیری کنیم و لازم است معیار اصلی ما برای زیستن در جامعه، عقلانیتی باشد که با تلاش و انتخاب فردی خود به دست آورده‌ایم. نتیجه دیگر این فضیلت آن است که اگر به دلیل انتخاب‌های عقلانی و درستمان مورد توجه و احترام دیگران هستیم (که نتیجه این انتخاب‌ها می‌تواند موقعیت اجتماعی، ثروت یا علم باشد)، نباید فراموش کنیم که ما سرچشمه محصولات هستیم که دیگران به آن‌ها احترام می‌گذارند و به‌هیچ‌عنوان هویت خود را از این محصولات نگیریم. به‌عنوان نمونه، انسانی که با تلاش فردی و انتخاب‌های عقلانی خود، جایگاه اجتماعی یا ثروت فراوانی را به دست آورده، نباید فراموش کند که خود او سرچشمه این محصولات بوده و نتایج و موفقیت‌ها فرع بر او هستند. به تعبیر دیگر، چنین انسانی نباید به دلیل احترامی که دیگران پس از موفقیت‌هایش به او می‌گذارند، هویت خود را از دست‌آورده‌هایش بگیرد؛ زیرا وقتی ما هویت فردی را به دست آورده‌ایمان گره می‌زنیم، گویا خود و ارزش فردی خود را مساوی با آن‌ها می‌دانیم؛ در چنین شرایطی اگر کسی دست‌آورد ما را زیر سؤال ببرد، گویی خود ما را زیر سؤال برده و بی‌ارزش کرده‌است. آشکار است که در چنین شرایطی تا چه حد به لحاظ روانی و احساسی، شکننده خواهیم شد.

در نهایت به نظر می‌آید فضیلت استقلال در نظام اخلاقی رند جایگاه ویژه‌ای دارد؛ زیرا پیش شرط هر داوری عقلانی است. چنانچه فرآیند تفکر بر مبنای عقاید و ارزش‌های انسان‌های دیگر انجام گیرد، فرآیندی غیرمعقول خواهد بود. بر همین اساس می‌توان گفت استقلال برای تحقق فضیلت عقلانیت ضروری است؛ زیرا حیات انسان‌ها وابسته به عقلانیت و تفکر است، بهره‌مندی از فضیلت استقلال برای حفظ زندگی آدمی ضرورت دارد (Smith, 2006, pp. 114-115). در تشریح این مسئله باید گفت نگاه عینیت‌گرای رند در مورد واقعیت است که او را به‌سوی دفاع از فضیلت استقلال سوق می‌دهد. رند دغدغه عینیت دارد و از افتادن در دام نسبی‌گرایی گریزان است؛ به‌همین دلیل او از عقلانی‌بودن ارزش‌ها و استقلال انسان دفاع می‌کند. از طرف دیگر فضیلت استقلال در نظام اخلاقی رند ریشه فردگرایی افراطی است که وی از آن دفاع می‌کند و نقش مهمی در نظرگاه خودگرایانه او دارد. در این دیدگاه فردگرایانه، نقش دیگران در زندگی فرد بسیار کم‌رنگ شده و در حد ابزاری برای دستیابی به اهداف شخصی تنزل می‌یابد.

۲-۳. فضیلت یکپارچگی

یکپارچگی بدین معناست که شخص در عمل، به ارزش‌ها و اعتقادات خود پایبند است و فقط از آن‌ها پیروی می‌کند. همان‌طور که از نام یکپارچگی مشخص است، این فضیلت نمایانگر آن است که انسان موجودی وحدت‌یافته از ماده و شعور است. از نظر رند به دلیل وحدتی که بین بدن و آگاهی در انسان وجود دارد، هرگونه جدایی بین بدن و ذهن یا تفکر و عمل، غیرمجاز خواهد بود. بنابراین فردی که از فضیلت یکپارچی برخوردار است، ارزش‌هایی را که بر اساس انتخاب عقلانی پذیرفته، در عرصه عملی به کار می‌بندد (Peikoff, 1993, pp. 259-260)؛ همچنین این فضیلت حاکی از آن است که انسان نباید هیچ‌گاه عقاید و ارزش‌های خود را به‌خاطر انسان‌های دیگر قربانی کند (Rand, 1964a, p. 22). در نظام اخلاقی رند، انسان اخلاقی، ارزش‌ها و اصول اخلاقی خویش را بر اساس فرآیند تفکر انتخاب می‌کند اما به‌هنگام اجرای این اصول در عرصه عملی و به‌هنگام ارزش-داوری‌ها^۱ با موانعی مواجه می‌شود. ممکن است عواطف و احساسات شخص، مخالف داوری‌های ارزشی عقلانی وی باشند و او را به‌سوی انجام عملی دیگر ترغیب کنند؛ همچنین امکان دارد انسان‌های دیگر مخالف انتخاب‌های عقلانی فرد باشند و از وی بخواهند بر اساس نظر آنان عمل کند (Peikoff, 1993, p. 260). در چنین شرایطی، فردی که از فضیلت یکپارچگی برخوردار است تنها بر اساس ارزش‌های عینی و عقلانی خود عمل می‌کند و آن‌ها را قربانی عواطف شخصی یا عقاید انسان‌های دیگر نمی‌کند.

اهمیت فضیلت یکپارچگی بر اساس سلسله‌مراتب ارزش در نظام اخلاقی رند مشخص می‌شود. از نظر رند، حیات بنیادی-ترین ارزش است و راهکار محافظت از آن به دست آوردن سایر ارزش‌های اخلاقی به‌وسیله فرآیند تفکر است؛ اما زمانی ارزش‌ها و اصول اخلاقی می‌توانند در حفظ حیات مؤثر باشند که در عرصه عمل به‌کار بسته شوند و این همان جایی است که فضیلت یکپارچگی مورد نیاز است (Smith, 2006, pp. 178-179). بنابراین اهمیت و ارزش فضیلت یکپارچگی، به نقشی بازمی‌گردد که این فضیلت در انتقال ارزش‌های اخلاقی از حوزه نظری به حوزه عملی بازی می‌کنند. یکپارچگی کمک می‌کند تا آدمی در انتخاب‌های عملی خود تنها ارزش‌های عقلانی را مورد توجه قرار داده و از این طریق به حفظ حیات خود کمک کند.

در تحلیل نهایی این فضیلت باید به این مسئله توجه کرد که از منظر رند، عمل نکردن بر مبنای ارزش‌هایی که به آن‌ها اعتقاد داریم، نوعی بی‌صدافتی بوده و نوعی لاف‌زدن در باب ارزش‌ها به‌شمار می‌آید. درست است که رند متفکری ملحد است اما نکته‌ای که بیان می‌کند پیامد مثبت و مهمی برای اخلاق دینی دارد. در حقیقت با توجه به دیدگاه او می‌توان گفت چنانچه فردی دیندار نیز ادعا کند که ارزش‌های دینی یا اخلاقی مشخصی را پذیرفته، اما در مقام عمل به آن‌ها توجه نکند، به نوعی بی‌صدافتی مبتلاست؛ هرچند این بی‌صدافتی در مقام توصیف ارزش‌ها نیست، اما چون به این ارزش‌ها عمل نمی‌کند، آن‌ها را بی‌اثر کرده است. از سوی دیگر وقتی فردی دم از اعتقاد به ارزش‌هایی مشخص می‌زند اما بر مبنای آن‌ها عمل نمی‌کند، این شبهه برای دیگران پیش می‌آید که گویی این فرد در مقام نظر نیز این ارزش‌ها را قبول نداشته و چه‌بسا منفعی مشخص، او را به‌سوی دفاع از این

ارزش‌ها سوق داده است؛ همچنین ممکن است دیگران تصور کنند ارزش‌های مورد دفاع این فرد، از اساس این قابلیت را ندارند که در مقام عمل مورد توجه قرار گیرند و از این منظر نوعی بی‌اعتنایی نسبت به آن‌ها برای دیگران به وجود می‌آید.

۲-۴. فضیلت صداقت

صداقت عبارت است از این که آدمی در مواجهه با هر مسئله‌ای، تنها حقیقت را مورد توجه قرار دهد و هیچ‌گاه واقعیت را تحریف نکند (Rand, 1964a, p. 22). تحریف واقعیت تنها به معنای دروغ‌گفتن نیست؛ فردی که واقعیت را آنگونه که هست بازگو نمی‌کند و انعکاس نمی‌دهد نیز واقعیت را تحریف می‌کند (Smith, 2006, p. 76). «پیکف» فضیلت صداقت را نتیجه منطقی فضیلت عقلانیت می‌داند. وی معتقد است اگر عقلانیت تعهد تام و تمام به واقعیت و پذیرش بی‌چون‌وچرای آن است، صداقت رد امور غیر واقعی و عدم تعهد به آن‌هاست (Peikoff, 1993, pp. 267-268).

از نظر پیکف دلیل اهمیت فضیلت صداقت، به زندگی انسان در واقعیت بازمی‌گردد. وی معتقد است از آنجاکه انسان در واقعیت زندگی می‌کند، باید با آن هماهنگ باشد و بر اساس آن عمل کند (Ibid, p. 269). به تعبیر دیگر، واقعیت، اصولی دارد که پیروی از آن‌ها برای سعادت انسان ضرورت دارد. در تحلیل این مطلب با توجه به کلیت نظریه اخلاقی رند باید گفت، چنانچه انسان واقعیت را تحریف کند و اصولی دیگر را جایگزین اصول واقعی و عینی کند، خوشبختی و حیات او به مخاطره می‌افتد. فضیلت صداقت در فهرست فضایل مورد نظر رند، نمایانگر این مطلب است که وی مدافع نوعی خودگرایی اخلاقی و لنگارانه و مبتنی بر فریب نیست. او در سرتاسر آثار خود بر این مسئله تأکید می‌کند که انسان خودگرای مورد نظر او علاوه بر اینکه اجازه نمی‌دهد آلت دست و ابزار برآوردن آرزوها و اهداف دیگران شود، دیگران را نیز ابزاری برای دستیابی به اهداف خود نمی‌کند. حقیقت این است که معمولاً دلیل اصلی تحریف واقعیت از سوی انسان‌ها، منافع است که از این کار به دست می‌آورند؛ اما در بسیاری از موارد این مسئله به دیگران آسیب رسانده و منافع آنان را به خطر می‌اندازد. بنابراین به نظر می‌رسد تأکید رند بر فضیلت صداقت به همین دلیل باشد؛ البته نباید فراموش کنیم تأکید وی بر عدم تحریف واقعیت و نفریفتن دیگران، بدین معنا نیست که او دیگری را به لحاظ ارزشی در مرتبه‌ای برابر با خود فردی قرار می‌دهد؛ چراکه وی آشکارا از نظریه‌ای خودگرایانه در حوزه اخلاق دفاع می‌کند که بنیادش تقدم خود بر دیگران است. با این اوصاف، رند معتقد است وقتی انسان، واقعیت را تحریف می‌کند، در نهایت خود او نیز متضرر شده و اهداف خودگرایانه‌اش محقق نخواهند شد؛ چراکه ما در جامعه زندگی می‌کنیم و نفع دیگران از منظری خودگرایانه نیز می‌تواند مورد توجه باشد.

۲-۵. فضیلت عدالت

فضیلت عدالت در ارتباط انسان با دیگران مطرح می‌شود. از نظر رند، عدالت به معنای داوری عینی و عقلانی درباره شخصیت و رفتار انسان‌های دیگر و عمل کردن بر مبنای این داوری است. عمل کردن بر اساس داوری عینی نیز مستلزم پاداش دادن به افرادی

است که استحقاق آن را دارند و همچنین مجازات^۱ و تقبیح انسان‌هایی که سزاوار آن هستند (Ibid, 276-278). رند معتقد است هنگام داوری درباره رفتار و شخصیت سایر انسان‌ها نباید واقعیت را تحریف کرد. این مسئله تا حد زیادی فضیلت عدالت را با فضیلت صداقت و عقلانیت مرتبط می‌کند (Smith, 2006, p. 137); زیرا همانطور که گفتیم، صداقت به معنای عدم تحریف واقعیت است و عقلانیت نیز بر اثر تعهد کامل به واقعیت پدیدار می‌شود.

مسئله شایان توجه این است که اهمیت فضیلت عدالت در نظام اخلاقی رند، به ارتباط آن با سعادت شخصی هر انسان برمی‌گردد و عمیقاً ریشه خودگرایانه دارد. رند بر این نکته تأکید می‌کند که نباید به کسی به خاطر چیزی که استحقاق آن را ندارد پاداشی داد. این مسئله هم درباره امور مادی و هم درباره مقوله‌ای مانند معرفت صادق است (Rand, 1964a, p. 22). از نظر او، شخصیت خوب، شخصیتی است که به ارتقاء ارزش‌ها و منافع خود کمک کرده و موجب پیشرفت و ترقی فرد شود. فردی که از چنین شخصیتی برخوردار است، شایسته تحسین است (Smith, 2006, p. 175).

در تحلیل این فضیلت باید گفت که تفسیر رند از عدالت با فهم نظریه‌های متعارف اخلاق فضیلت که زمینه‌ارسطویی دارند از جهتی اشتراک و از جهتی تفاوت دارد. این مسئله که بر مبنای عدالت، باید افرادی را که شایسته تحسین هستند، تحسین کنیم و انسان‌هایی را که مستحق تقبیح هستند، تنبیه و سرزنش کنیم، نقطه اشتراک فهم رند و اخلاق فضیلت‌محور ارسطویی از فضیلت عدالت است؛ اما همانطور که اشاره شد، از نظر رند برخورد عادلانه با دیگران نیز از این منظر مورد توجه است که در نهایت به خیر و نفع فردی کمک می‌کند. بر همین مبنا او معتقد است اگر به فردی که شایسته نیست، پاداشی دهیم، خلاف عدالت عمل کرده‌ایم؛ زیرا در نهایت این فرد هیچ سودی برای ما نخواهد داشت. به عنوان نمونه تهیه مسکن برای انسانی که اکنون هیچ منفعتی برای ما ندارد و در آینده نیز منفعتی نخواهد داشت، کاری اشتباه است. درست است که از منظر ارسطویی نیز تحسین یا پاداش دادن به فرد نالایق، ناعادلانه است اما این ناعادلان بودن فقط از این منظر نیست که فرد نالایق سودی برای ما ندارد. بر مبنای نظریه‌های اخلاقی فضیلت‌محوری که زمینه‌ارسطویی دارند، علاوه بر خیر فردی، خیر دیگری و در نهایت جامعه نیز اهمیت دارد و بر همین اساس چه بسا پاداش دادن به فرد نالایق، زمینه سقوط و اضمحلال خود او را فراهم کرده و در سطح کلان به جامعه نیز آسیب برساند.

۲-۶. فضیلت ثمربخشی

رند قائل به تمایز میان ارزش مادی^۲ و ارزش روحی^۳ است. برای مثال، دوستی یا هنر، ارزش‌هایی روحی بوده در حالی که مسکن یا هواپیما ارزش‌هایی مادی هستند (Ibid, p. 199). از نظر او، فضیلت ثمربخشی ارتباط مستقیمی با کار تولیدی^۴ دارد که توسط این کار ارزش‌های مادی ضروری برای زندگی انسان خلق می‌شوند. پیش شرط کار تولیدی و به تبع آن فضیلت ثمربخشی، آزادی انسان از ضرورت و توانایی تفکر است (Rand, 1964a, pp. 22-23). رند معتقد است کار تولیدی، فرآیندی است که توسط

1. Punishment
2. Material Value
3. Spiritual Value
4. Productive Work

آن، شعور و عقل انسان، وجود او را کنترل می‌کند. در این فرآیند، انسان با استفاده از نیروی شناخت، منافع مادی مورد نیاز برای اهداف خود را ایجاد می‌کند. از نظر وی در فرآیند کار تولیدی، آدمی به ایده‌های نظری خود صورتی عینی و فیزیکی می‌بخشد (Rand, 1964b, p. 922). به عنوان نمونه، ساختن یک کشتی، کاری تولیدی و ثمربخش است که در فرآیند ساخته شدن آن، ایده نظری سازنده کشتی، شکلی فیزیکی به خود گرفته است.

دلیل اهمیت فضیلت ثمربخشی، نقشی است که این فضیلت در تحقق حیات انسان دارد. زندگی انسان تا حد زیادی به خیرهای مادی وابسته است. از طرف دیگر بسیاری از این خیرها به‌طور آماده در دسترس ما نیستند و ضروری است با استفاده از نیروی تفکر و خلاقیت برآمده از آن، آن‌ها را خلق کنیم. گرچه حیوانات نیز برای زیستن به ارزش‌های مادی مثل آب یا غذا نیاز دارند، اما انسان به دلیل برخورداری از نیروی تفکر به ارزش‌های مادی پیچیده‌تری نیازمند است. ارزشمندی ارزش‌های مادی که توسط کار تولیدی به‌وجود می‌آیند نیز بر اساس نقشی که در ارتقای ارزش بنیادی حیات انسان دارند، مشخص می‌شود (Smith, 2006, pp. 199-200).

نکته قابل توجه این است که گرچه علت اصلی نیاز به فضیلت ثمربخشی، بهره‌مندی از ارزش‌های مادی است، اما در بسیاری از موارد، ارزش‌های روحی نیز در کنار ارزش‌های مادی ایجاد می‌شوند (Peikoff, 1993, pp. 300-301). بنابراین در تشریح و تحلیل این مسئله می‌توان گفت، وقتی فردی اقدام به ساختن یک هواپیما می‌کند، با وجود اینکه در نظر اول، ارزشی مادی خلق کرده است اما در نهایت، ارزش‌های روحی نیز برای او به ارمغان می‌آید. این فرد پس از ساختن هواپیما احساس ارزشمندی را در خود درک می‌کند؛ همچنین او به دلیل دست‌آورد مادی خود، موقعیت اجتماعی بالایی کسب کرده و در نتیجه آن با افراد زیادی آشنا شده و ارتباطات دوستانه گسترده‌ای برقرار می‌کند. این روابط دوستانه علاوه بر این‌که در موفقیت‌های مادی آینده او تأثیر دارند، نوعی سرمایه اجتماعی محسوب شده و از نظر روحی و روانی ظرفیت‌های مثبتی را برای این فرد ایجاد می‌کنند که در نهایت به سعادت فردی او کمک خواهد کرد. تمامی این نتایج در نظام فکری رند، مصداق ارزش‌های روحی هستند. از این منظر تفکیک کامل ارزش‌های مادی و روحی در نظریه اخلاقی رند دشوار است و به نظر می‌آید این ارزش‌ها دو روی یک سکه‌اند و وابستگی عمیقی بین آن‌ها وجود دارند.

۷-۲. فضیلت غرور

از نظر رند، «فضیلت غرور» شناخت این واقعیت است که انسان بالاترین ارزش را دارد و باید ارزش‌های مادی و روحی مورد نیاز برای حیات خود را خلق کند. وی معتقد است انسان با به‌کارگیری نیروی تفکر و خلق ارزش‌های مادی و روحی، ارزش فردی خود را ارتقاء داده و به تحقق حیات خویش کمک خواهد کرد (Rand, 1964b, pp. 922-923). مؤلفه دیگر فضیلت غرور، مبارزه با قربانی کردن خود برای دیگری است؛ زیرا این مسئله به تخریب خود می‌انجامد و ارزش‌های فردی را نابود می‌کند. رند در بسیاری از موارد، غرور را با مقوله کمال اخلاقی^۱ مرتبط کرده است (Rand, 1964a, p. 23). در برخی تعاریف رند از فضیلت غرور،

مشاهده می‌کنیم که وی از این فضیلت با عنوان تعهد به کمال اخلاقی یاد می‌کند؛ اما مقوله کمال اخلاقی در نظام فکری رند معنایی خاص و منحصر به فرد دارد. از نظر رند، شخصی که به لحاظ اخلاقی کامل است، فردی نیست که خطا نمی‌کند. کمال اخلاقی در این است که انسان در حد توان خود بر اساس اصول اخلاقی زندگی کند و از آن‌ها پیروی کند (Smith, 2006, pp. 236-237). رند معتقد است فردی که به لحاظ اخلاقی کامل است، هرگز قوانین اخلاقی غیر عقلانی و غیر عملی را نمی‌پذیرد. چنین فردی در عمل کردن به اصول اخلاقی که عقلانی بودن آن‌ها را درک کرده، کوتاهی نمی‌کند؛ همچنین لازمه کمال اخلاقی این است که فرد به سبب ترس، میل یا هر مقوله دیگری، از ارزش احترام به خود صرف نظر نکند (Rand, 1964a, p. 23). بنابراین در تبیین دیدگاه رند در باب غرور باید گفت، انسان مغرور، انسانی است که سرسپردگی کامل به اصول اخلاقی و عقلانیت دارد و تحت هیچ شرایطی، از ارزش احترام به خود چشم‌پوشی نمی‌کند. بر همین مبنا می‌توان گفت فضیلت غرور در نظام اخلاقی رند، ارتباط عمیقی با خودگرایی و عقلانیت دارد. در حقیقت چون انسان خودگرا، خویش را محور اخلاق می‌داند، لازم است احترام ویژه‌ای برای خودش در نظر گرفته و اهداف و آرمان‌های خود را بر دیگران ترجیح دهد. از سوی دیگر، فرد مغرور از نظر رند فردی است که عاقلانه در جهت احترام به خود گام برداشته و اهداف خود را بر مبنای معیارهای عقلانی برمی‌گزیند. با توجه به این توضیحات به نظر می‌آید منفور بودن غرور در بیشتر نظام‌های اخلاقی، ناشی از این مسئله است که آن‌ها خود فرد را بر دیگران اولویت نمی‌دهند و جایگاهی مهم برای دیگران در منظومه اخلاقی در نظر می‌گیرند؛ اما چون رند متفکری خودگراست و معتقد است دیگری (در اخلاق) در حاشیه است، نه تنها از غرور با عنوان رذیلت یاد نمی‌کند بلکه آن را یکی از مهم‌ترین فضایل می‌داند.

نتیجه‌گیری

در این پژوهش تلاش کردیم ضمن معرفی فضایل در نظریه اخلاقی رند، به تحلیل هر یک از این فضایل بپردازیم. در این قسمت به جمع‌بندی و تحلیل نهایی فضایل اخلاقی از نظر او می‌پردازیم و نقش کلی آن‌ها را در شکل‌گیری شخصیت انسان خودگرای مورد نظر وی بیان می‌کنیم. تحلیل و بررسی فضایل اخلاقی در نظام اخلاقی رند ما را به این نتیجه می‌رساند که این فضایل ارتباطی مستقیم و تنگاتنگ با یکدیگر دارند. به تعبیر دیگر این فضایل مکمل همدیگر بوده و تنها در ارتباط باهم معنای واقعی خود را به دست می‌آورند. به این ترتیب، فضیلت استقلال بدین معناست که فرد باید به داوری‌های عقلی و عینی توجه کند؛ فضیلت شرافت، مکمل استقلال است زیرا بر اساس این فضیلت باید عقاید عینی خود درباره مسائل مختلف را در عرصه عملی به کار ببریم و نوعی هماهنگی میان نظر و عمل به وجود آوریم. درباره سایر فضایل نیز این مسئله وجود دارد؛ البته باید توجه داشت که سرآغاز فضایل اخلاقی و ریشه همه آن‌ها از نظر رند، عقلانیت است؛ چراکه او هنگام تبیین سایر فضایل، به‌طور ضمنی به نقش محوری داوری عقلانی و عینی در شکل‌گیری آن‌ها اشاره می‌کند. همچنین نفی قربانی کردن خود برای دیگران و تأکید بر خودمحوری، عنصر بنیادی است که می‌توان گفت پیوسته مورد توجه رند است. با وجود اینکه دو مؤلفه عقلانیت و خودمحوری در شکل‌گیری تمامی فضایل اخلاقی مورد نظر رند نقش محوری دارند و بدون آن‌ها این فضایل ماهیت اصلی خود را از دست می‌دهند، می‌توان نتیجه گرفت مؤلفه خودمحوری بر عقلانیت تقدم دارد؛ زیرا بر اساس مبانی اصلی نظریه اخلاقی رند، عقلانیت، ابزاری در خدمت

محافظت از حیات و در نهایت، خودمحوری انسان است. از این منظر نباید چنین پنداشت که فضایل اخلاقی طرح شده توسط رند، فضایی متعالی هستند و در شکل‌گیری آن‌ها به ارزش ذاتی سایر انسان‌ها فارغ از نفع شخصی توجه شده است؛ در حقیقت این فضایل نیز مانند عقلانیت به شکل‌گیری و در نهایت ارتقای زیست خودمحور کمک می‌کنند؛ هرچند به دلیل شباهت‌هایی که میان آن‌ها و فضایل مطرح شده در نظریه اخلاقی ارسطو و پیروان او وجود دارد، ممکن است این شبهه به وجود آید که فضایل اخلاقی از نظر رند نیز جایگاهی ویژه برای دیگری در نظر می‌گیرند. درست است که ارسطو نیز همانند رند عقلانیت را عنصر اصلی در شکل‌گیری فضایل اخلاقی می‌دانست و از طرفی از فضایل با عنوان ویژگی‌های بنیادین منش و شخصیت یاد می‌کند، اما تحلیل کلی او از فضایل با توجه به کلیت نظریه اخلاقی‌اش، با تحلیل‌هایی رند از فضایل، تفاوتی بنیادین دارد. به عنوان نمونه در نظام اخلاقی ارسطو فضیلتی به نام سخاوت وجود دارد که نمایانگر نوعی جود و بخشندگی فارغ از منافی است که برای خود فرد به دنبال دارد؛ البته ممکن است گفته شود انسان سخی از کمک به دیگران و توجه به آن‌ها احساس خوشبختی خواهد کرد، اما مسئله این است که بر مبنای اندیشه ارسطویی، نفع شخصی و حال خوش فرد سخی به‌تنهایی توجیه‌کننده فضیلت سخاوت نیست و همواره نوعی ارزش ذاتی برای دیگران مورد ملاحظه قرار می‌گیرد؛ زیرا ممکن است انسان سخی در شرایطی باشد که منافع شخصی او با سخاوت در تعارض قرار گیرد، اما این مسئله مانع از عمل سخاوتمندانه او نمی‌شود.

در نهایت می‌توان گفت مهم‌ترین یافته پژوهش پیش رو، زمینه کاملاً خودمحورانه فضایل اخلاقی از نظر رند است؛ گرچه ممکن است وجود فضایی چون صداقت و عدالت، ذهن را به این سمت ببرد که او نیز همانند نظریات فضیلت‌محور ارسطویی، جایگاهی مهم برای دیگران در اخلاق در نظر می‌گیرد و به ارزش ذاتی انسان‌های دیگر توجه می‌کند، اما بررسی و تحلیل همین دو فضیلت نیز نشان می‌دهد آنچه در اخلاق برای رند اهمیت دارد، نفع شخصی بوده و این دو فضیلت نیز در نهایت به ارتقای نفع شخصی بلندمدت خود فرد کمک می‌کنند. مطلب مهم دیگر این است که با وجود نقدهای بنیادینی که به خودگرایی اخلاقی وارد شده و این نظریه در بسیاری از موارد با فرهنگ دینی و بومی ما ناسازگار است، نباید اینگونه تصور کرد که فضایل اخلاقی مطرح شده توسط رند نمی‌توانند هیچ دست‌آورد مثبتی برای ما داشته باشند، زیرا همانگونه که در تحلیل‌ها اشاره شد، توجه به این فضایل می‌تواند از یک طرف رهنمودهای خوبی برای اخلاق دینی داشته و از سوی دیگر به کمرنگ شدن برخی مشکلات روان‌شناختی کمک کند.

- Rand, Ayn. (1964a). *The Objectivist Ethics*. New York: A Signet Book.
- Rachels, James. (1998). *The Elements of Moral Philosophy*. New York: McGraw-Hill.
- Bernstein, Andrew. (1984). *Objectivism in One Lesson an Introduction to The Philosophy of Ayn Rand*. United States: Hamilton Book.
- Harriman, David. (1999). *Journals of Ayn Rand, Part 3, Chapter 8*. New York: A Plume Book.
- Rand, Ayn. (1961). *For The New Intellectual*. New York: A Signet Book.
- Branden, Nathaniel. (1985). *Honoring The Self*. Los Angeles: Bantam Book.
- Smith, Tara. (2006). *Ayn Rand Normative Ethics*. United States: Cambridge University Press.
- Rand, Ayn. (1964d). *The Virtue of Selfishness*. New York: A Signet Book.
- Peikoff, Leonard. (1993). *Objectivism: The Philosophy of Ayn Rand*. New York: Penguin Group.
- Rand, Ayn. (1964b). *Atlas Shrugged*. New York: Penguin Group.
- Beranden, Nathaniel. (1992). *The Power of Self-Esteem*. United States: Health Communications.
- Branden, Nathaniel. (1994). *The Six Pillars of Self-Esteem*. United States and Canada: A Bantam Book.
- Rand, Ayn. (1964c). *The Argument from Intimidation*. New York: A Signet Book.
- Shafer, Robert. (2010). *Egoism*. Stanford Encyclopedia of Philosophy.
- Graham, Gordon. (2004). *Eight Theories of Ethics*. USA and Canada: Routledge.
- Rand, Ayn. (1990). *The Voice of Reason Essays in Objectivist Thought, Part 1, Chapter 1*. New York: A Meridian Book.
- Rand, Ayn. (1984). *Philosophy: Who Needs It*. New York: A Signet Book.
- Aristotle. (2004). *Nicomachean Ethics*, Edited by Roger Crisp. New York: Cambridge University Press.
- May, Hope. (2010). *Aristotle's Ethics*. New York: Continuum.